

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2023-yil 3-son

VOLUME 7 / ISSUE 3 / 2023

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2023.7.3.

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS

Crossref
Content
Registration

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 6 **SODIKOV AKMAL SHAVKAT O'G'LI**
Norma ijodkorligi jarayonini takomillashtirish-
ning istiqbolli yo'nalishlari
- 17 **MUSTAFAQULOV DILSHOD
SALOMOVICH**
Huquq prinsiplari va uning huquqiy tizimda
tutgan o'рни

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 25 **AXROROV ADXAMJON ASRORKUL O'G'LI**
O'zbekiston Respublikasi ekologiya sohasidagi
davlat boshqaruvida davlat-xususiy sheriklikni
qo'llashning ayrim masalalari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 39 **ГУЛЯМОВ САИД САИДАХРАРОВИЧ**
Реформирование процесса защиты
диссертаций в юридической науке
как императив развития правовой системы
Узбекистана
- 49 **MAMANAZAROV SARDOR
SHUXRATOVICH**
BIG DATA tushunchasi va huquqiy tabiati
- 57 **МАХАМАДХУЖАЕВА МУНИСАХОН
НЕЪМАТХУЖАЕВНА**
Особенности цифрового гражданского
оборота и защиты цифровых прав

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI.
HUQUQBUZARLIKLARNING
OLDINI OLISH.
KRIMINOLOGIYA.
JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

12.00.09 – JINOYAT
PROTSESSI. KRIMINALISTIKA,
TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

- 64 **ЕРНИЯЗОВ ИСЛАМ РУСЛАНОВИЧ**
Взаимодействие международных строитель-
ных контрактов и договоров об инвестициях:
возможности для гармонизации коммер-
ческих и общественных интересов
- 76 **ABDURASULOVA QUMRINISA
RAIMKULOVNA**
BURANOVA RAZIYA YERMAHAMED QIZI
Jinoyatchilikni prognoz qilish va uni amalga
oshirish metodlari
- 88 **HAKIMOV KOMIL BAXTIYAROVICH**
Zaruriy mudofaa chegarasidan chetga chiqib
qasddan odam o'ldirish jinoyati tarkibini
aniqlash va kvalifikatsiya qilish masalalari
- 98 **BERDIALIYEV BAXTIYOR ERKINOVICH**
Jamoat tartibiga qarshi jinoyatlarning
sabablariga doir ilmiy yondashuvlar
- 106 **ISMAILOV AHMAD ISMAILOVICH**
Voyaga yetmaganlarni o'z joniga qasd qilish
darajasiga yetkazish jinoyatini sodir etgan
shaxslarning kriminologik tavsifi
- 114 **SHONAZAROV ABDOVALI
SHONAZAROVICH**
Hujjatlarni qalbakilashtirish va qimmatli
qog'ozlarni soxtalashtirish, ko'chirilgan
dastxatlar, hujjatlarning o'zgartirilganligi
bilan bog'liq jinoyatlarni aniqlash
- 121 **ATANIYAZOV JASURBEK
KURBANBAYEVICH**
Jinoiy javobgarlikdan ozod etishda
javobgarlikka tortish muddatining o'tganligi
asosi: muammo va yechimlar

131 **SAYFULLAYEV BAHODIR
BAXROMOVICH**

Ijtimoiy xavfli qilmish sodir etgan shaxsga
nisbatan tibbiy yo'sindagi majburlov choralari
qo'llanayotgan jinoyat ishlarida himoyachining
ishtirokini takomillashtirish

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

140 **ЭРКАБОВЕВ АЗИЗБЕК АСИЛБЕКОВИЧ**

Интеграция Республики Узбекистан
в глобальную систему контроля
за наркотиками

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.rols.2023.7.3./YXWH6446>
UDC: 340.13(045)(575.1)

NORMA IJODKORLIGI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI

Sodikov Akmal Shavkat o'g'li,

Toshkent davlat yuridik universiteti

Davlat va huquq nazariyasi kafedrası dotsenti v. b.,
yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)

ORCID: 0000-0001-6453-1327

e-mail: akmalsodikov81@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlash mexanizmini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi norma ijodkorligi jarayonida axborot bilan ta'minlash masalasini tadqiq etish orqali bu borada O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi hamda huquqni qo'llash amaliyotini takomillashtirish bo'yicha tegishli taklif, tavsiya va xulosalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot predmetini O'zbekiston Respublikasida norma ijodkorligiga oid normativ-huquqiy hujjatlar, huquqni qo'llash amaliyoti hamda ilmiy-nazariy konseptual yondashuvlar va huquqiy kategoriyalar tashkil etadi. Tadqiqot olib borishda tarixiy, tizimli-tuzilmaviy, mantiqiy, induksiya, deduksiya, qiyosiy-huquqiy, ilmiy manbalarni kompleks tadqiq etish va statistik ma'lumotlar tahlili kabi usullardan foydalanilgan. Mazkur tadqiqot ishi natijasida norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlashning istiqbolli yo'nalishlari ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalaridan ilmiy izlanishlar olib borish, normativ-huquqiy hujjatlarning tegishli normalarini sharhlash, milliy qonunchilikni takomillashtirish, Davlat va huquq nazariyasi, Norma ijodkorligi va Yuridik texnika o'quv modullaridan ta'lim berish hamda mazkur modullarni ilmiy-nazariy jihatdan vanada boyitishda foydalanish mumkin.

Kalit soʻzlar: axborot, norma ijodkorligi, norma ijodkorligini raqamlashtirish, malaka oshirish, yuridik xizmati, normativ-huquqiy hujjatlar, axborot aylanishi.

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОЦЕССА НОРМОТВОРЧЕСТВА

Содиқов Акмал Шавкат ўгли,

доктор философии по юридическим наукам (PhD),

и. о. доцента кафедры «Теория государства и права»

Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В данной статье анализируются вопросы совершенствования механизма информационного обеспечения нормотворческого процесса. Целью исследования является разработка актуальных предложений, рекомендаций и выводов по совершенствованию законодательства Республики Узбекистан и юридической практики. Предметом исследования являются нормативные правовые акты, относящиеся к нормотворчеству в Республике Узбекистан, юридическая практика, а также научно-теоретические концептуальные подходы и правовые категории. В исследовании использованы такие методы, как исторический, системно-структурный, логический, индукционный, дедуктивный, сравнительно-правовой, комплексного исследования научных источников и статистического анализа данных. В результате

проведённого исследования разработаны перспективные направления информационного обеспечения нормотворчества. Результаты исследования могут быть использованы для проведения научных исследований, толкования соответствующих норм нормативных правовых актов, совершенствования национального законодательства, преподавания таких учебных модулей, как «Теория государства и права», «Нормотворчество» и «Юридическая техника», и дальнейшего обогащения этих модулей с научной и теоретической точек зрения.

Ключевые слова: информация, нормотворчество, цифровизация нормотворчества, повышение квалификации, юридическая служба, нормативные правовые акты, информационный оборот.

PROSPECTIVE DIRECTIONS FOR IMPROVING THE PROCESS OF RULE-MAKING

Sodikov Akmal Shavkat ugli,

Tashkent State University of Law,
Acting Associate Professor of the Department
of Theory of State and Law, PhD in Law

Abstract. This article analyzes the issues of improving the mechanism of providing rule-making with information. The purpose of the research is to develop relevant proposals, recommendations, and conclusions on improving the legislation of the Republic of Uzbekistan and its legal practices. The subject matter of the research is normative legal acts related to rule-making in the Republic of Uzbekistan, legal practice, as well as scientific-theoretical conceptual approaches and legal categories. Methods such as historical, systematic-structural, logical, induction, deduction, comparative-legal, comprehensive research of scientific sources, and statistical data analysis have been used in the research. As a result of this research, prospective directions for providing rule-making with information have been developed. The results of the research can be used to conduct scientific research, interpret the relevant rules of normative legal acts, improve the national legislation, teach the educational modules such as Theory of state and law, Rule-making and Legal writing, and further enrich these modules from a scientific and theoretical point of view.

Keywords: information, rule-making, digitization of rule-making, professional development, legal service, normative legal acts, information circulation.

Kirish

Mamlakatimizni rivojlantirishning bugungi bosqichida davlat organlari faoliyatini takomillashtirish va norma ijodkorligi samaradorligini oshirish maqsadlariga erishish borasida keng ko'lamli islohotlar olib borilmoqda. Fikrimizcha, norma ijodkorligi uchun zarur bo'lgan axborotni yig'ish, qayta ishlash har doim ham barqaror amalga oshirilavermaydi, ammo tegishli muammolarni bartaraf etish uchun albatta mazkur faoliyatning samaradorligini oshirishning istiqbolli yo'nalishlarini ishlab chiqish talab etiladi.

Bunday istiqbolli yo'nalishlarni ishlab chiqish, birinchi navbatda, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarga e'tibor qaratish-

ni taqozo etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 8-avgustdagi "Norma ijodkorligi faoliyatini takomillashtirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5505-son Farmoni mamlakatimizda norma ijodkorligining yangi bosqichga o'tishi uchun zamin yaratdi. Ushbu farmon bilan tasdiqlangan Norma ijodkorligi faoliyatini takomillashtirish konsepsiyasi beshta asosiy yo'nalishni belgilab berdi. Bu, o'z navbatida, norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlashning istiqbolli yo'nalishlarini ishlab chiqish, ilmiy tadqiqotlar o'tkazish, ilmiy tahlil qilish, bu borada huquqshunos olimlarning fikr-mulohazalariga to'xtalib o'tish joiz.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son farmoni bilan tasdiqlangan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining birinchi yo'nalishi 8-maqradi "norma ijodkorligi jarayonini modernizatsiya qilish, qonunchilik hujjatlarining qat'iy ijrosini ta'minlash" deb nomlanishi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli farmoni bilan tasdiqlangan 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining birinchi yo'nalishining mantiqiy davomi bo'lib xizmat qildi.

Yuqorida nomlari qayd etilgan normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan maqsadlarga erishish uchun bu boradagi nazariy va amaliy muammolarni tahlil qilish talab etiladi. Norma ijodkorligi jarayonida axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish yo'lidagi bir nechta asosiy muammo, xususan, vaqt, axborot bilan ta'minlovchi subyektlarning mas'uliyati, bilim va malaka darajasi, axborotga qo'yiladigan sifat talabi kabilar bugungi kunda rivojlangan mamlakatlarda ham muhim tadqiqot obyektiga aylanib ulgurgan. Ammo ilmiy tadqiqotlarda samaradorlik tushunchasiga turlicha yondashuvlarni kuzatish mumkin. Xususan, Z.S. Israilova [1, 12-b.], V.I. Kaynov va E.V. Zaretskayalar [2, 12-b.] tomonidan norma ijodkorligi jarayonida samaradorlikka erishish uchun bir qancha xulosa va takliflar ishlab chiqilgan bo'lsa-da, samaradorlikka erishish yo'nalishlari qayd etib o'tilmagan.

A.V. Ilin va G.A. Martyanovning ilmiy tadqiqotlarida [3, 12-b.], norma ijodkorligi jarayonining samaradorligini oshirish tahlil etilgan bo'lib, samaradorlikni oshirish tegishli istiqbolli yo'nalishlarni ishlab chiqish orqali amalga oshirilishi mumkinligi qayd etiladi.

Norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish bo'yicha istiqbolli yo'nalishlar P.A. Rustamov

tomonidan tegishli normativ-huquqiy bazani takomillashtirish [4, 113-b.], E.V. Skurko tomonidan esa mutaxassislar bilimidan norma ijodkorligida foydalanishning integratsion metodlarini ishlab chiqish taklif etiladi [5, 81-b.].

Material va metodlar

Mazkur ilmiy maqolani tayyorlashda umumilmiy usullar bilan bir qatorda tanqidiy tahlil, qiyosiy-huquqiy tahlil, statistik materiallarni o'rganish kabi usullardan foydalanilgan.

Tadqiqot natijalari

Fikrimizcha, olimlar tomonidan ilgari surilgan tendensiyalar ijobiy natijalarni berishi ehtimolga yaqin bo'lsa-da, istiqbolli yo'nalishlar asosida yondashish keng qamrovli natijalarga erishishda turtki bo'lishi mumkin.

Bizningcha, norma ijodkorligi jarayonida axborot bilan ta'minlashni takomillashtirishning quyidagi istiqbolli yo'nalishlarini ilgari surish va ilmiy-nazariy jihatdan asoslantirish mumkin:

birinchidan, norma ijodkorligi jarayonining shaffofligini oshirish, axborot almashuvini maqbullashtirish, ilmiy asoslantirish, ekspert-tahlil ma'lumotlari bilan boyitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish;

ikkinchidan, norma ijodkorligini zaruriy axborot bilan ta'minlashda mas'uliyat hamda tegishli mansabdor shaxslarning bilim va malakasini oshirish;

uchinchidan, norma ijodkorligi jarayonini ilmiy axborot bilan ta'minlashning aniq mexanizmini ishlab chiqish;

to'rtinchidan, norma ijodkorligi jarayonida ekspert-tahlil ma'lumotlaridan samarali foydalanish, ekspert va mutaxassislarga qo'yiladigan malaka talablarini ishlab chiqish, ularning norma ijodkorligidagi faollik darajasini reyting ko'rsatkichlarda aks ettirish.

Dastlabki istiqbolli yo'nalish bo'yicha so'z yuritadigan bo'lsak, ko'plab xorijiy mamlakatlarning norma ijodkorligini takomillashtirish istiqbolli yo'nalishlaridan biri si-

fatida axborot texnologiyalarini joriy etish nazarda tutiladi. Misol uchun, Buyuk Britaniya "red tape challenge", "cutting red tape", "focus on enforcement" [6], Yevropa Ittifoqida direktivalarni muhokama etish onlayn platformalari (Discussion draft of a directive on online intermediary platforms) [7] so'ngi yillarda ishga tushirilgan bo'lib, istiqbolli yo'nalishlarning amaldagi ijrosi sifatida qarash mumkin.

Mamlakatimizda Norma ijodkorligi faoliyatini takomillashtirish konsepsiyasida ham "Norma ijodkorligi jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish" [8] istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Fikrimizcha, qonun loyihalari ustida amalga oshiriladigan chora-tadbirlarning xronologiyasini real vaqt rejimida kuzatib borish imkoniyatini beruvchi – "*E-qonun*", norma ijodkorligiga mutaxassis va ekspertlarni jalb etish va rag'batlantirishni ta'minlovchi – "*E-ekspert*", norma ijodkorligi jarayonini ilmiy axborot bilan ta'minlashga xizmat qiluvchi – "*Ilmiy axborot*" milliy ilmiy-texnik bazasini yaratish maqsadga muvofiqdir.

Ikkinchi istiqbolli yo'nalish – norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlovchi subyektlarning bu boradagi mas'uliyatini hamda malakasini oshirishga to'xtalib o'tadigan bo'lsak, bu masalada Nizomulmulkning "Siyosatnoma" asarining birinchi va ikkinchi fasllari [9, 16-18-b.] aynan qaror qabul qilishda odillik va xalq oldidagi mas'uliyat masalalariga bag'ishlanganini qayd etib o'tish joiz.

Hozirgi zamon olimlaridan V. Mabiyyar, A. Sofiya va M. Paskilarning fikricha, norma ijodkorligi uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni to'plashdagi asosiy to'siqlarga texnik, moliyaviy resurslarning yetishmasligi, mansabdor shaxslarning malaka oshirish treninglarida qatnashmasligi va ma'muriy jihatdan yomon boshqarishni ko'rsatib o'tishadi [10, 31-b.].

K. Goets va M. Saxlinglarning fikricha, norma ijodkorligida qaror qabul qilish sama-

rasizligining asosiy sababi kadrlar bilimi va malakasi bilan bog'liqligini qayd etishadi [11, 184-b.].

Darhaqiqat, axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish masalasi nazariy-huquqiy jihatdan tadqiq etish, normativ-huquqiy bazani mustahkamlash bilan o'z yechimini topmaydi, aksincha, bunda kadrlarning salohiyati hamda boshqa tashkiliy masalalarga ham e'tibor berishni taqozo etadi.

Milliy huquqshunos olimlarning fikrlariga e'tiborimizni qaratadigan bo'lsak, muayyan mansabdor shaxslar guruhining malakasini oshirishga oid takliflar ilgari surilgan.

D.R. Artikov O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabida maxsus o'quv kursi tashkil etish lozimligini [12, 24-b.], J.N. Ne'matov ma'muriy tartib-taomillar bo'yicha huquqiy amaliyotda faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun maxsus o'quv kurslarini tashkil etishni [13, 30-b.], F.X. Otaxonov davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari yuridik xizmat vakillarining huquq ijodkorligi faoliyatidagi o'rnini mustahkamlash [14, 32-b.], Sh.X. Zulfikarov bu borada norma ijodkorligi subyektlarining ilmiy salohiyatini yanada oshirish zarurligini [15, 26-b.], X.S. Xayitov norma ijodkorligi jarayoniga jalb etilgan ekspertlarning zaruriy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi lozimligini [16, 14-b.], Sh.N. Berdiyarov [17, 24-b.], Z.S. Israilova [18, 50-b.] va boshqalarning ilmiy tadqiqotlarda ham tegishli mansabdor shaxslarning salohiyatini oshirishga e'tibor qaratib o'tilgan.

Shuningdek, B. Alimov va O. Maxkamovlar mansabdor shaxslarning umr davomida o'qish ("life long learning") tamoyili asosida ta'lim olishlari zarurligini [19, 116-b.], Q. Raxmonov bu borada masofaviy darslarni tashkil etish zarurligini qayd etib o'tishadi [20, 125-b.].

Qayd etilgan olimlarning yondashuvlari ularning ilmiy tadqiqot mavzularidan kelib chiqqan, ammo norma ijodkorligi jarayoni-

ni axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish masalasida o'ziga xos fikr-mulohaza yuritish maqsadga muvofiq.

Xorijiy huquqshunos olimlarning fikrlariga to'xtalib o'tadigan bo'lsak, F. Paskuale bugungi davrda nafaqat norma ijodkorligi, balki barcha davlat xizmatida faoliyat olib borayotgan mansabdor shaxslar "texnologik kompetensiyaga" ("duty of technological competence") ega bo'lishi lozimligini [21, 19-, 38-b.], T.V. Trofimova, A.V. Lomovsevalar bu borada davlat xizmatchilarini, avvalo, axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha qayta tayyorlash ishlarini olib borish kerakligini bildirib o'tishadi [22, 261-b.].

Bu borada nafaqat zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasi, balki yuridik amaliyot hamda nazariy-huquqiy bilimlarni oshirishni e'tibordan chetda qoldirmaslik zarur.

K. Xenderson va D. Botlyuklar tomonidan tayyorlangan ma'lumotlarga (AQSh milliy Fanlar akademiyasining hisoboti) ko'ra [24, 300-b.], huquqshunoslar ilmiy tadqiqot metodlari bo'yicha treninglarda ishtirok etmaganliklari tufayli [25, 61-b.], yuridik amaliyotda muvaffaqiyatsizlikka uchrayotgani bildirib o'tiladi.

Shuningdek, aynan shu masalada S.T. Siefken va S.S. Shyuttemayerlarning fikrlariga nazar tashlaydigan bo'lsak [25, 165-b.], tegishli subyektlarni zaruriy vositalar bilan boyitish “gapiruvchi parlament” o‘rniga “ishlaydigan parlamentni” keltirib chiqarishini qayd etishadi.

Darhaqiqat, norma ijodkorligi subyektlarining axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish albatta normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan mansabdor va mas'ul shaxslarning bilim va malakasini oshirish hamda boshqa tashkiliy chora-tadbirlarsiz ro'yobga chiqarish imkonsizdir.

Tadqiqot natijalari tahlili

Nazarimizda, nafaqat normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan

mansabdor shaxslar, balki norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlovchi boshqa subyektlarning (ekspert va mutaxassislar) bilim va ko'nikmalarini oshirish bo'yicha maxsus malaka kurslariga jalb etish zarur. Normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar yoki mansabdor shaxslar faoliyatining samaradorligini oshirish, ulardagi xodim va mutaxassislar malakasini oshirish maqsadida quyidagi masofaviy o'quv treninglarini yo'lga qo'yish zarur, deb hisoblaymiz:

yangi saylangan O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi deputatlari uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasida "Qonunchilik texnikasi" masofaviy o'quv treninglari;

yangi saylangan viloyat, shahar va tuman xalq deputatlari kengashlari deputatlari, davlat boshqaruv organlari yuridik xizmat xodimlari uchun O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi qoshidagi Yuristlar malakasini oshirish markazi tomonidan "Norma ijodkorligi texnikasi" masofaviy o'quv treninglarini tashkil etish.

Shu bilan birga, normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlarning mas'ul xodimlari malakasini oshirish tizimini yaratish, ishga qabul qilish bo'yicha tanlov shartlarini qayta ko'rib chiqish, ularning malakasini uzviy ravishda oshirib borish tizimini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiq. Aks holda, mas'ul xodimning aybi bilan jamiyat va davlat manfaatlariga sezilarli zarar yetishi mumkin.

Darhaqiqat, malaka oshirish ishlari-ni tashkil etish ijobiy natijalarni berishi mumkin, ammo norma ijodkorligi jarayoni-da foydalaniladigan axborotni o'z vaqtida taqdim etmaganlik yoki talab darajasidagi axborotni taqdim etmaslik hamda shaxsiy manfaatlarga (bevosita yoki bilvosita) yo'l qo'yg'anlik uchun tegishli javobgarlik cho-ralarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Shu sababli quyidagi masalalar yuzasidan tegishli mas'uliyatni oshirish bu boradagi samaradorlikka xizmat qilishi mumkin:

normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlarning yuridik xizmatiga jalb etiladigan mas'ul shaxslarning mansab yo'riqnomasiga norma ijodkorligiga oid maxsus bilim va malaka talablarini kiritish;

normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlarning yuridik xizmatida faoliyat olib boruvchi mas'ul xodimlarni ishga qabul qilish bo'yicha maxsus malaka mezonlarini qayta ko'rib chiqish;

normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar normativ-huquqiy hujjat loyihasi va unga ilova qilinadigan hujjatlarni real vaqt rejimida kuzatish imkoniyatini taqdim etish orqali jamoatchilik nazoratini kuchaytirish;

normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organning tegishli mansabdor shaxslari yoki norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlovchi subyektlar tomonidan normativ-huquqiy hujjat loyihalari va ularga ilova qilinadigan axborot-tahliliy materiallarda qasddan soxta yoki noto'g'ri ma'lumot berish, shaxsiy manfaatdorlikka (bevosita yoki bilvosita) yo'l qo'yish, norma ijodkorligi uchun zarur bo'lgan axborotni taqdim etish to'g'risidagi so'rovni ko'rib chiqmasdan qoldirish yoki ularni ko'rib chiqish muddatlarini uzrli sabablarsiz buzish bo'yicha intizomiy javobgarlikni qat'iylashtirish.

Bu boradagi yuridik javobgarlik va mas'uliyatni kuchaytirish masalalariga to'xtalib o'tadigan bo'lsak, milliy qonunchilik hujjatlarida, xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi hamda Vazirlar Mahkamasining norma ijodkorligi faoliyati uchun taqdim etiladigan axborot-tahliliy materiallarning ishonchiligi va o'z vaqtida taqdim etilishi bo'yicha yuridik javobgarlik belgilangan.

Kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, amaliyotda mazkur norma vazirlik, davlat qo'mita va

idoralari hamda mahalliy davlat hokimiyati organi uchun ham qo'llanib kelmoqda. Ta'biyki, mansabdor shaxslar tomonidan norma ijodkorligi subyektlariga axborot taqdim etish to'g'risidagi so'rovlarni to'laqonli bajarish yuzasidan mas'uliyatini oshirish talab etiladi. Chunki amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarda bunday harakatlar uchun qat'iy javobgarlik choralari keltirib o'tilmagan. Jumladan, "Qonunlar loyihalarini tayyorlash va O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasiga kiritish tartibi to'g'risida"gi Qonunda zarur materiallar va axborot to'plash masalalari qayd etilgan bo'lsa-da, muayyan talablarga rioya etish nazarda tutilmagan.

Mazkur masalada milliy huquqshunos olimlardan A.M. Xoshimxonov vazirlik va davlat qo'mitalari norma ijodkorligi faoliyati natijasida kelib chiqqan turli oqibatlar uchun mas'uliyat va javobgarlik hissini oshirish kerakligini ta'kidlab o'tgan [26, 17-b.].

X.U. Turdiyev ijro hokimiyati huquq ijodkorligi sohasidagi mas'uliyat va javobgarligini oshirish zarurligini [27, 24-b.], S.A. Sultanova normativ-huquqiy hujjat loyihasini tartibga solish ta'sirini baholash bo'yicha sifatsiz xulosa berganlik uchun ma'muriy javobgarlikni [28, 147-b.], A.A. Xo'janazarov mahalliy davlat hokimiyati organlari mansabdor shaxslari yoki mutaxassislari (xodimlari) tomonidan qarorlar qabul qilish tartibini buzganlik uchun ma'muriy javobgarlikni belgilash zarurligini asoslantirishadi [29, 21-b.].

Mazkur tadqiqot ishi mavzusiga aloqador bo'lgan ma'muriy javobgarlik masalalari O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksining 178-moddasi (monopoliyaga qarshi organiga va iste'molchilarning huquqlarini himoya qiluvchi organlarga axborot taqdim etmaslik yoki o'z vaqtida taqdim etmaslik yoxud ularga bila turib haqiqatga to'g'ri kelmaydigan ma'lumotlarni taqdim etish), 204¹-moddasining uchinchi qismi (tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar to'g'risidagi axborot-

ni yashirish, o'z vaqtida taqdim etmaslik yoki ular haqida atayin soxta axborot taqdim etish), 215²-moddasida (O'zbekiston Respublikasi Hisob palatasiga axborot taqdim etmagan, bila turib noto'g'ri ma'lumot taqdim etganlik) ma'muriy huquqbuzarlik sifatida tan olingan, ammo norma ijodkorligi subyektlariga tegishli axborotlarni taqdim etmaslik, noto'g'ri ma'lumot taqdim etish, shaxsiy manfaatdorlikka yo'l qo'yish kabi masalalar bo'yicha muayyan yuridik javobgarlik belgilanmagan.

Bizning fikrimizcha, norma ijodkorligi jarayoni samaradorligi avvalo axborot aylanishi, uning sifati hamda qayta aloqaga bog'liq bo'lib, bu borada mas'ul shaxslarga nisbatan ma'muriy javobgarlikni emas, balki intizomiy javobgarlikni qat'iylashtirish maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz. Tahlillar natijasida shunday xulosaga kelindiki, norma ijodkorligi jarayonida zarur axborot bilan ta'minlash asosan tashabbuskor subyekt tomonidan amalga oshiriladi. Demak, birinchi navbatda, ularning mas'uliyatini oshirish bo'yicha xoriijiy mamlakatlarning tajribasiga e'tiborimizni qaratib o'tamiz.

“Ma’muriy tartib-taomillar to‘g‘risida”gi GFR qonunining (Verwaltungsverfahrensgesetz) 71s-qismiga muvofiq [30, 2418-b.]:

1) norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlashga oid so'rov bo'yicha tegishli davlat organi zudlik bilan tegishli ma'lumot beradi. Agarda so'rov yo'llovchining talabi mavhum bo'lsa, bu haqda xabar beradi;

2) norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlashga oid so'rov bo'yicha vakolatli organlar tegishli qoidalar va ularning sharhlari to'g'risida ma'lumot zudlik bilan taqdim etiladi.

Qayd etilganidek, GFRda norma ijodkorligi-ni zaruriy axborot bilan ta'minlashda axborot-ning sifati, barqarorligi, izchilligi, axborot bilan ta'minlash usul, uslub hamda vositalarining samaradorligiga e'tibor qaratiladi.

Buyuk Britaniya tajribasiga nazar tashlaydigan bo'lsak, vazirlik kodeksining (Mi-

nistrial Code) 1.3.(a)-bandiga binoan hukumat a'zolari jamoaviy javobgarlik prinsipiga asoslanadi, 1.3.(c)-bandida esa agarda vazir qonun ijodkoriga aniq va haqqoniy ma'lumot taqdim etmasa, parlament a'zolari Bosh vazirga uning iste'foga chiqish talabini kiritishi mumkin [31, 6-b.].

Barcha hukumat a'zolari Vazirlar Mahkamasining qarorlari, farmoyishlari hamda hukumat tomonidan olib boriladigan siyosat uchun birgalikda javobgar bo'lib, bu hukumatning qonunchilik tashabbusi, zaruriy ma'lumot va materiallar bilan ta'minlash, haqqoniy axborot manbalarini yaratish, ma'lumotlarda aks etgan kamchiliklarni tez fursatlarda tuzatish ishlarini qamrab oladi. Bu albatta qabul qilinayotgan qonunlar (Acts of Parliament) hamda hukumat qarorlarining o'zaro muvofiqligiga, ijro va qonun chiqaruvchi hokimiyatlari o'rtasidagi ma'lumotlar almashinuvining ishonchligiga zamin hozirlaydi.

Shuning uchun hukumat tomonidan kiritilayotgan qonun loyihalari va ularga ilova qilinadigan axborot-tahliliy materiallarda aks etgan ma'lumotlar zaruriy, samarali, aniq, izchil va erkin foydalanish, ilmiy ta'minlanganlik, ekspert-tahlil ma'lumotlari bilan boyitilgan va boshqa shu kabi sifat talablariga javob berishi kafolatlanadi.

Huquqshunos olimlarning ilmiy ishlari hamda ilg'or xorij tajribasini tadqiq etish orqali norma ijodkorligi jarayonida axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish mansabdor shaxslarning mas'uliyatini qat'iy-lashtirish maqsadida "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining 31-moddasi quyidagi tahrirda bayon etish zarur, deb hisoblaymiz:

“31-modda. Norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta’minlash qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik:

Normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organning tegishli mansabdor shaxslari yoki norma ijodkorligini axborot bilan ta'minlovchi subyektlar to-

monidan normativ-huquqiy hujjat loyihalari va ularga ilova qilinadigan axborot-tahliliy materiallarda qasddan soxta yoki noto'g'ri ma'lumot berish, shaxsiy manfaatdorlikka (bevosita yoki bilvosita) yo'l qo'yish, norma ijodkorligi uchun zarur bo'lgan axborotni taqdim etish to'g'risidagi so'rovni ko'rib chiqmasdan qoldirish yoki ularni ko'rib chiqish muddatlarini uzrli sabablarsiz buzish ijro intizomi doirasida shaxsiy javobgarlikni keltirib chiqaradi.

Davlat boshqaruvi organlari va mahalliy ijro etuvchi organlar tomonidan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini o'z vaqtida ko'rib chiqish, kelishish, norma ijodkorligi jarayoni tartib-taomillariga amal qilish ustidan nazoratni O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi amalga oshiradi".

Norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlash samaradorligiga erishish masalasi tegishli subyektlarning mas'uliyatini oshirish bilan bir qatorda norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlovchi subyektlarni rag'batlantirish tizimiga ham e'tibor qaratishni talab etadi. Bu borada A. Xolov [32, 84-b.] va Sh. Kodirovalar [33, 74-b.] tomonidan davlat xizmatchilari faoliyatini baholash tizimini yo'lga qo'yish taklifi qo'llab-quvvatlash mumkin.

Shuningdek, muayyan hisobot davri mobaynida norma ijodkorligi jarayonida jamoatchilik fikr-mulohazalarini eng ko'p o'rgangan, normativ-huquqiy hujjat loyihalarini tayyorlash bo'yicha eng ko'p tanlovlar o'tkazgan davlat organlari, eng ko'p normativ-huquqiy hujjat loyihalari, shuningdek, ularga ilova qilinadigan axborot-tahliliy materiallarni tayyorlagan subyektlar, norma ijodkorligi jarayoniga eng ko'p jalb etilgan ekspert va mutaxassislar reytingini aniqlash va rag'batlantirish mexanizmini ishlab chiqish zarur, deb hisoblaymiz.

Bunday mexanizmlar xorijiy mamlakatlarda joriy etilgan bo'lib, misol tariqasida AQShning govtrack.us platformasi – qonun hujjatlarini kirituvchilarning reytingi [34], Amerika

prezidentlik loyihasi (American presidency project) [35] – prezidentlar tomonidan qabul qilingan qonunosti hujjatlarining (executive orders) reytingi, shtatlarning qonun ijodkorlari samaradorligi reytingini aniqlovchi Samarali qonun ijodkorligi markazi (Center for effective lawmaking) faoliyati [36, 52-b.], Huquqqa ta'sir ko'rsata oladigan Huquq maktablari reytingini (Ranking the academic impact of 100 American law schools) misol tariqasida keltirib o'tish mumkin [37, 12-b.].

Albatta bunday rag'batlantirish hamda reyting tizimini amaliyotga joriy etish normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlarning mansabdor shaxslarini va norma ijodkorligini zaruriy axborot bilan ta'minlovchi subyektlarning tashabbuslari jadallashishiga zamin yaratib beradi.

Fikrimizcha, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan muayyan hisobot davri mobaynida norma ijodkorligi jarayonida jamoatchilik fikr-mulohazalarini eng ko'p o'rganib chiqqan, normativ-huquqiy hujjat loyihalarini tayyorlash bo'yicha eng ko'p tanlovlar o'tkazgan davlat organlari, eng ko'p normativ-huquqiy hujjat loyihalari, shuningdek, ularga ilova qilinadigan axborot-tahliliy materiallarni tayyorlagan subyektlar, norma ijodkorligi jarayoniga eng ko'p jalb etilgan ekspert va mutaxassislar reytingini aniqlash hamda keng jamoatchilikka e'lon qilish mexanizmi yo'lga qo'yilishi lozim.

Norma ijodkorligi jarayonini axborot bilan ta'minlovchi subyektlarning reytingini aniqlash bo'yicha mezonlarga hisobot yili davomida tayyorlangan tahliliy materiallar soni, sifati, inobatga olingan takliflar, xodimlar salohiyati, OAVda keng jamoatchilik uchun ochiq bo'lgan qonunchilikni rivojlantirish bo'yicha yuqori sifatli tahliliy materiallarning e'lon qilingani kabilarni qamrab olishi maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Ta'kidlash joizki, norma ijodkorligi jarayonida uning kelajakda huquqiy munosabatlarni tartibga solishda qay darajada ishlab ketishi, o'zining samarali natijasiga erishishi

uchun mazkur faoliyatda axborot ta'minoti, axborotlar almashinuv mexanizmi bilan bir qatorda tegishli subyektlarning mas'uliyatini qat'iylashtirish hamda ularni rag'batlantirish tizimini ham qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi.

Fikrimizcha, normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish huquqiga ega bo'lgan organlar yoki mansabdor shaxslarga zaruriy axborotni taqdim etmaganlik, shaxsiy manfaatdorlikka yo'l qo'yish, muddat va sifat talablariga javob bermaydigan holatlar bo'yicha intizomiy javobgarlikni joriy etish hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirish axborotga bo'lgan jiddiy yondashuvni ta'minlash, sifat va samaradorlikni oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Xulosalar

Norma ijodkorligi jarayonida axborot bilan ta'minlash samaradorligini oshirish bo'yicha istiqbolli yo'nalishlarni ishlab chiqish sohaning rivojlanish tendensiyalarini belgilashga mamlakatimizda norma ijodkorligi

jarayonini axborot bilan ta'minlash sohasi-dagi mas'uliyatni oshirish masalasiga alohida e'tibor berilmaganligi, shaxsiy manfaatdorlikka yo'l qo'ygan tegishli mansabdor shaxslarga nisbatan yuridik javobgarlik qat'iy belgilanmaganligi, kechiktirilgan, ishonchsiz yoki sifat talablariga javob bermaydigan axborot bilan ta'minlash natijasida amalga kiritilgan normativ-huquqiy hujjatlarda noaniqliklar topilishiga, amaliyotda ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda.

Shu sababli bu borada maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

- axborot texnologiyalarini keng joriy etish,
- mas'ul shaxslarning malakasini oshirish, javobgarlik choralari ishlab chiqish,
- norma ijodkorligi jarayonini zaruriy axborot bilan ta'minlash bo'yicha reyting mexanizmini joriy etish hamda mas'ul shaxslarni rag'batlantirish chora-tadbirlarni ko'rish.

REFERENCES

1. Israilova Z.S. O'zbekistonda mahalliy davlat hokimiyati vakillik organlari faoliyatining samaradorligini baholash mexanizmini takomillashtirish [Improving the mechanism for evaluating the effectiveness of the representative bodies of local state power in Uzbekistan]. Abstract of PhD thesis. 12.00.02. Tashkent, Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, 2020, p. 12.
2. Kaynov V.I., Zaretskaya E.V. Aktual'nyye problemy byudzhelnogo protsessa v Rossiyskoy Federatsii: administrativno-pravovoy aspekt [Actual problems of the budget process in the Russian Federation: administrative and legal aspect]. St. Petersburg, KultInformPress Publ., 2019, p. 12.
3. Il'in A.V. Optimizatsiya pravotvorcheskoy deyatel'nosti v sovremennoy Rossii (voprosy teorii i praktiki) [Optimization of law-making activity in modern Russia (questions of theory and practice)]. Ed. S.A. Komarov. St. Petersburg, 2010, 309 p.
4. Rustamov P.A. Nauchno-informatsionnoye obespecheniye zakonodatel'noy deyatel'nosti v Respublike Uzbekistan [Scientific and information support of legislative activity in the Republic of Uzbekistan]. PhD thesis. 12.00.01. Tashkent, TSIL, 2001, p. 113.
5. Skurko Ye.V. Informatsionno-pravovoye obespecheniye zakonodatel'noy deyatel'nosti v Rossiyskoy Federatsii [Information and Legal Support of Legislative Activities in the Russian Federation]. PhD thesis. 12.00.01. Moscow, RSL, 2003, p. 81.
6. The official web page of the UK government. Available at: <https://www.gov.uk/government/news/red-tape-challenge>

7. Busch Ch., Dannemann G., Schulte-Nölke H., Wiewiórowska-Domagalska A. Discussion draft of a directive on online intermediary platforms. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2016, no. 5, pp. 164–169.
8. Sodikov A. Norm-making based on evidence and science is one of the main factors of development. *Review of Law Sciences*, 2020, no. 4, pp. 1–5.
9. Siyosatnoma (Siyar ul-muluk) [Siyosatnama (Siyar ul-muluk)]. Trans. from Persian. Eds. Sh. Vahid, A. Erkinov. Tashkent, Yangi asr avlodi Publ., 2008, pp. 16–18.
10. Mabillard V., Pasquie M., Sofia A. The use and effects of access to information laws. A study in 14 countries. *Working paper de l'IDHEAP*, 2019, no. 6/2019, p. 31.
11. Goetz K.H., Meyer-Sahling J.H. Political time in the EU: Dimensions, perspectives, theories. *Journal of European Public Policy*, 2009, no. 16 (2), p. 184.
12. Artikov D.R. Idoraviy normativ-huquqiy hujjatni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi ishlarni sudda ko'rishning ma'muriy-huquqiy jihatlarini [Administrative and legal aspects of court hearing cases on invalidating a departmental regulatory legal document]. PhD thesis. 12.00.02. Tashkent, TSUL, 2021, p. 24.
13. Ne'matov J.N. O'zbekiston Respublikasida ma'muriy tartib-taomillarning huquqiy asoslarini takomillashtirish (qiyosiy-huquqiy tahlil) [Improving the legal basis of administrative procedures in the Republic of Uzbekistan (comparative legal analysis)]. Abstract of Doctor's degree dissertation. 12.00.02. Tashkent, Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, 2019, p. 30.
14. Otaxonov F.X. O'zbekiston Respublikasida yuridik xizmatning nazariy-huquqiy muammolari [Theoretical and legal problems of legal service in the Republic of Uzbekistan]. Abstract of Doctor's degree dissertation. 12.00.02. Tashkent, Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, 2019, p. 32.
15. Zulfiqorov Sh.X. Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputati faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslari [Organizational and legal foundations of the activity of a deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis]. Abstract of PhD thesis. 12.00.02. Tashkent, TSIL, 2008, p. 26.
16. Xayitov X.S. Qonun ijodkorligi ekspertlik ta'minoti: milliy va xorijiy tajriba [Expert provision of law-making: national and foreign experience]. *Review of Law Science*, Tashkent, TSUL, 2018, no. 2, pp. 14–19.
17. Berdiyarov Sh.N. Ikki palatali parlament sharoitida qonunchilik texnikasi [Legislative technique in the conditions of the bicameral parliament]. Abstract of PhD thesis. 12.00.01. Tashkent, TSIL, 2009, 24 p.
18. Israilova Z.S. O'zbekistonda mahalliy davlat hokimiyati vakillik organlari faoliyatining samaradorligini baholash mexanizmini takomillashtirish [Improving the mechanism for evaluating the effectiveness of the representative bodies of local state power in Uzbekistan]. Abstract of PhD thesis. 12.00.02. Tashkent, Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, 2020, 53 p.
19. Alimov B., Maxkamov O. Boshqaruv kadrlarini o'qitishning huquqiy asoslari va ta'lim jarayonini takomillashtirish istiqbollari [Legal basis of training management personnel and prospects for improving the educational process]. *Jamiyat va boshqaruv – Society and Management*, 2020, no. 2 (88), p. 116.
20. Maxkamov O., Raxmonov Q. O'zbekistonda boshqaruv kadrlarini tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirishda masofaviy ta'limni takomillashtirish masalalari [Issues of improving distance education in the training, retraining and upgrading of managerial personnel in Uzbekistan]. *Jamiyat va boshqaruv – Society and Management*, 2019, no. 3 (85), pp. 125–132.
21. Pasquale F. Data-informed duties in ai development. *Columbia Law Review*, 2019, vol. 119, no. 7, p.1938.
22. Trofimova T.V., Lomovtseva A.V. Tsifrovyye tekhnologii v obespechenii deyatel'nosti organov gosudarstvennoy vlasti [Digital technologies in ensuring the activities of public authorities]. *Kreativnaya ekonomika – Creative Economy*, 2019, vol. 13, no. 2, pp. 261–270.

23. Report on strengthening forensic in the United States: A path forward. National Academy of Science, 2009, no. 228091, 350 p.
24. Henderson C., Botluk D. Sleuthing scientific evidence information on the internet. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 2016, vol. 106, no. 1, p. 61.
25. Siefken S.T., Schüttemeyer S.S. The German Bundestag and external expertise: Policy orientation as counterweight to deparliamentarisation? International library of policy analysis. *Policy Analysis in Germany Bristol*, Policy Press, 2013, pp. 161–180.
26. Xoshimxonov A.M. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining huquq ijodkorlik faoliyati: nazariya va amaliyot masalalari [Law-making activity of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan: theory and practical issues]. Abstract of PhD thesis. 12.00.02. Tashkent, TSIL, 2008, p. 17.
27. Turdiyev X.U. Ijro hokimiyatining huquq ijodkorlik faoliyati bilan bog'liq munosabatlarni takomillashtirish masalalari [Issues of improving the relations of the executive power in connection with the law-making activity]. *O'zbekiston qonunchiligi tahlili – Analysis of the Legislation of Uzbekistan*, 2019, no. 1, p. 24.
28. Sultanova S.A. Teoretiko-pravovyye voprosy primeneniya modeli «Umnoye regulirovaniye» v normotvorchestve [Theoretical and legal issues of the application of the “Smart regulation” model in rule-making]. Abstract of PhD thesis. 12.00.01. Tashkent, TSUL, 2021, p. 147.
29. Xo'janazarov A.A. Adliya organlarining norma ijodkorligi faoliyatini takomillashtirish [Improvement of rule-making activities of judicial bodies]. Abstract of PhD thesis. 12.00.02. Tashkent, TSUL, 2021, p. 21.
30. Administrative Procedure Act. *Verwaltungsverfahrensgesetz, VwVfG. Federal Law Gazette*, 2008, no. 1, p. 2418.
31. Ministerial Code. Cabinet Office. London, 2019, pr. 1.3. (a), p. 6.
32. Xolov A. Davlat xizmatchilari faoliyati samaradorligini baholash [Evaluation of the performance of civil servants]. *Jamiyat va boshqaruv – Society and Management*, 2019, no. 3 (85), pp. 84–90.
33. Kodirova SH. Otsenka effektivnosti deyatel'nosti gosudarstvennykh sluzhashchikh: sovremennoye sostoyaniye i perspektivy razvitiya [Evaluation of the performance of civil servants: current state and development prospects]. *Jamiyat va boshqaruv – Society and Management*, 2019, no. 3 (85), pp. 74–83.
34. The official webpage of GovTrack NGO. Available at: <https://www.govtrack.us/about/>
35. The official webpage of The American Presidency Project. Available at: <https://www.presidency.ucsb.edu/statistics/data/executive-orders/>
36. Bucchianeri P., Volden C., Wiseman A.E. Legislative Effectiveness in the American States. Center for Effective Lawmaking Working Paper, 2020, 52 p.
37. Heald P.J., Sichelman T.M. Ranking the academic impact of 100 American Law Schools. *University of Illinois College of Law Legal Studies Research*, 2019, no. 20-433, pp. 11–20.

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

2023-yil 3-son

VOLUME 7 / ISSUE 3 / 2023

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2023.7.3.

BOSH MUHARRIR:

Rustambekov Islambek Rustambekovich

Toshkent davlat yuridik universiteti rektori v.v.b., y.f.d.,
professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, y.f.d.,
dotsent

Mas'ul muharrir: O. Choriyev

Muharrirlar: Y. Yarmolik, F. Muhammadiyeva,
Y. Mahmudov, E. Mustafoyev

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Jurnal 27.09.2023-yilda tipografiyaga

topshirildi. Qog'oz bichimi: A4.

Shartli 17,3 b.t. Adadi: 100. Buyurtma raqami: 71.

TDYU tipografiyasida chop etildi.